

готовності дитини до школи також бажано спільними зусиллями педагогів першої та другої ланки системи освіти, які у разі необхідності зможуть окреслити перспективу подальшої спільної корекційної роботи з дитиною.

Тому обов'язковим для розвитку практичних умінь організації співпраці вихователя дітей дошкільного віку та учителя учнів початкових класів є проходження студентами практики у навчально-виховних комплексах, де вони зможуть набути практичних умінь планування і організації педагогічного процесу навчально-виховного комплексу як цілісної педагогічної системи, заснованої на засадах інтеграції соціально-виховних зусиль шкільної та дошкільної підсистеми та розуміння дитинства як самостійного і значущого періоду життя, в якому відбувається інтенсивний розвиток і становлення дитини, активне входження в життя за педагогічної підтримки дорослих. Основною ідеєю при цьому стає ідея збереження самотності і унікальності дитини та світу її дитинства.

Література

1. Богуш А.М. Наступність, перспективність, спадкоємність – складові неперервної освіти // Дошкільне виховання. – 2001. – № 11. – С. 11-12.
2. Богуш А.М., Поскаль О.О. Шляхи наступності та перспективності в роботі дошкільних закладів та початкової школи // Система неперервної освіти: здобутки, пошуки, проблеми: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. У 6 кн. – Чернівці, 1996. – Кн. 3. – С. 3-5.
3. Кононко О.Л. Про базовий компонент дошкільної освіти // Дошкільне виховання. – 1997. – № 1. – С. 4-8.
4. Кремень В. Сучасна освіта в контексті реформування // Учитель. – 1998. – № 2. – С. 18 – 21.
5. Кузь В.Г. Школа – центр виховання. – М.: Педагогика, 1991. – 155 с.
6. Савченко О.Я. Обговорюється проблема: Перехід до 12-річного навчання // Дошкільне виховання. – 2000. – № 4. – С. 3-8.

***Аннотація.** В статті розглядаються сучасні проблеми підготовки педагогічних кадрів до роботи з дітьми в умовах навчально-виховного комплексу “Дошкільне навчальне заклад – загальноосвітнє навчальне заклад”.*

***Ключові слова:** підготовка педагогічних кадрів, освітня система, дошкільне та початкове навчання.*

***Annotation.** In the article are examined the modern problems of training of pedagogical personnels to work with children in the conditions of educational complex “Preschool educational establishment – general educational establishment”.*

***Keywords:** training of pedagogical personnels, educational system, preschool and initial education.*

УДК:378.034

Рогальська Н.В.

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ДОМАШНІХ ПЕДАГОГІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

***Анотація.** У статті розглядаються проблеми формування готовності майбутніх вчителів до професійної діяльності на основі організації та проведення педагогічної практики у вузі.*

***Ключові слова:** вчитель, педагогічна практика, сімейне виховання.*

Постановка проблеми. У цільовій комплексній програмі “Вчитель”, затвердженій рішенням колегії Міністерства освіти і науки України та Президії АПН України, підкреслено, що саме завдяки діяльності вчителя реалізується державна політика у створенні інтелектуального, духовного потенціалу розвитку вітчизняної науки і культури, техніки; збереженні і примноженні культурної спадщини й формуванні людини майбутнього. Усе це висуває проблеми підготовки вчителя, його професійного становлення та вдосконалення.

Проблемі теоретичної та практичної готовності майбутнього педагога до професійної діяльності присвячено цілу низку теоретичних і експериментальних досліджень (П.В.Кузьміна, В.О.Сластьонін, О.Г.Мороз, В.Г.Кремень, В.Г.Кузь, Л.Л.Бочкарьов, І.А.Зязюн, О.Я.Савченко та ін.).

Нинішній стан розвитку педагогічної освіти актуалізує проблему практичної реалізації набутих у вузі знань, умінь, навичок майбутніх гувернерів – спеціалістів сімейного виховання. Інноваційні підходи до оптимізації становлення особистості гувернера відзначаються різноманітністю творчого пошуку. Це розробка і впровадження новітніх спецкурсів і спецсеминарів, творчих дослідницьких завдань і способів контролю, модульне навчання та рейтингова система оцінювання.

Результати дослідження. Метою наших наукових пошуків оптимізації підготовки гувернерів є організація практичної підготовки студентів, яка вміщує низку важливих завдань: поглиблення теоретичних знань майбутніх сімейних педагогів щодо організації родинного виховання на основі практичного навчання; вироблення у майбутніх гувернерів умінь та навичок практичної співпраці з дітьми різного віку та їх сім'ями; оволодіння майбутніми сімейними педагогами інноваційними методами та формами педагогічної діяльності з дитиною в родині; формування дослідницьких умінь та навичок студентів, прагнення до самореалізації у професійній діяльності гувернера.

Досягнення цих основоположних завдань здійснюється засобами різних видів навчальних педагогічних практик факультету дошкільної освіти. Загальновідомо, що у сучасній родині гувернер залишається один на один з найважчими педагогічними проблемами. Він – і вчитель (якщо дитина шкільного віку), і вихователь, і няня, і музичний керівник, і медичний працівник, і спеціаліст з пропаганди здорового способу життя. У сучасних умовах гувернер – ще й учитель іноземної мови, а також – умілий користувач комп'ютером. Практика діяльності сімейного педагога вимагає уміння якнайшвидше знайти психологічний контакт з дитиною, виходячи з її індивідуальних та вікових особливостей. Залежно від цього освітня мета та діяльність гувернера має бути різною.

Ми застерігаємо наших студентів – майбутніх сімейних педагогів від занадто рішучого втручання в життєдіяльність дитини з перших днів роботи в родині. Адже різка корекція режиму вихованця, способу його харчування, стилю спілкування з перших днів діяльності гувернера викликає недовіру до нього, насторожене очікування, іноді різке заперечення з боку батьків вихованця. Тільки з часом можна перейти до іншого рівня спілкування, формування добрих, спокійних, поважливих відносин з вихованцем.

Відповідно, ми прагнемо, щоб студенти-практиканти могли утвердитися у педагогічній діяльності як професіонали-гувернери. Серед усіх форм організації загальнопедагогічної підготовки майбутніх сімейних педагогів особлива роль належить педагогічній практиці. За своєю суттю вона є аналогом педагогічної професійної діяльності, адже насправді створює ситуації занурення практикантів у родинне виховання, забезпечує навички співпраці з вихованцем та батьками, що допомагає більш глибокому усвідомленню специфіки педагогічної освіти, створює природні умови для перевірки власної готовності до майбутньої педагогічної професії гувернера.

Проведене нами анкетування студентів IV-V курсів засвідчило зростання кількості студентів, які більш глибоко зрозуміли специфіку роботи сімейного вихователя саме після педагогічної практики в родині (від 17% до 33%). До початку практики 48,6% студентів були переконані у своїй фаховій готовності до педагогічної діяльності в ролі гувернера. На підсумковій конференції лише 34,3% студентів визнали свою готовність до педагогічної діяльності в лоні сім'ї.

Відтак, наші дослідження засвідчують, що можливості педагогічної практики гувернерів реалізуються не повною мірою. На нашу думку, причинами цього є відсутність досвіду проведення педагогічних практик в родині; недосконалість змісту, форм і методів організації практики гувернерів; певний розрив між теоретичним засвоєнням педагогічних дисциплін і їх практичним застосуванням в родині, різноманітних за своїм укладом, стилем спілкування, поглядами на виховання дітей; несформованість власної чіткої педагогічної позиції у практикантів тощо.

Серед проблем підготовки майбутніх фахівців, з якими стикаються викладачі кафедри, насамперед, можна виділити організаційно-методичне забезпечення практики майбутніх гувернерів. Відтак, нами розроблена програма наскрізної практичної підготовки кожного виду практики для всіх курсів, у якій конкретизується мета та завдання педагогічної практики сімейних вихователів.

Зокрема, специфіка діяльності гувернера передбачає важливі педагогічні обов'язки, якість виконання псих залежить від рівня його спеціальної фахової підготовки. Педагогічна практика майбутніх гувернерів як : дна із форм організації навчання у вузі допомагає студентам розширити власний світоглядно-освітній простір, зробити особистісно орієнтовану модель виховання та розвитку дитини дошкільного та молодшого шкільного віку в конкретній сім'ї, застосувавши діагностичні та корекційні технології, налагодити педагогічну взаємодію з іатьками дитини шляхом надання їм консультативної психолого-педагогічної допомоги.

Звідси, метою педагогічної практики майбутнього губернатора є реалізація права студентів на забезпечення якісної професійної підготовки в галузі родинного виховання, формування вміння визначити ступінь власної професійної компетентності та відповідності вимогам та специфіці педагогічної діяльності в родині, вироблення умінь професійно взаємодіяти з батьками для забезпечення координації педагогічного впливу на дитину.

Маємо вже практичний досвід у визначенні бази практик для майбутніх губернаторів. На кафедрі і:шкільної педагогіки і психології створено банк родин, які хотіли б прийняти в свою родину губернатора -спочатку на практику, а згодом і для влаштування на роботу. З цією метою було здійснено низку рекламних ицій на телебаченні та у пресі м. Умані та Черкащини.

Педагогічна практика студентів проводиться у заздалегідь визначених деканатом родин. За місяць до початку практики студенти заповнюють навчальну відомість студента-практиканта з переліком вивчених дисциплін, зазначенням досвіду попередньої фахової творчої діяльності та передають її в сім'ю для найомлення з нею батьків майбутнього вихованця. За тиждень до початку практики студент зобов'язаний Пати керівнику практики лист-реєстрацію місця проходження практики від батьків.

Організовуючи педагогічну практику майбутніх губернаторів, спрямовуємо їхню діяльність на виконання низки важливих функцій: навчально-розвивальну, виховну, діагностичну. Так, навчальна і виховна функції :мовані на реалізацію всебічного гармонійного розвитку дитини і мають забезпечувати: фізичне виховання (заняття та вправи фізкультурного характеру, рухливі ігри, спортивні ігри, походи природу); розумове виховання (заняття з математики, рідної та іноземної мови, природознавства, читання художньс літератури, бесіди, екскурсії тощо); морально-духовне виховання (морально-етичні бесіди, вправи з психогімнастики, допомога старшим дидактичні ігри, казкотерапія); судове виховання (спільна праця, доручення, допомога батькам, дидактичні ігри, відвідування підприємств); розвиток індивідуальних здібностей і талантів (заняття з улюбленого виду діяльності, ігри різного типу) вправи, бесіди, читання допоміжної літератури); і агностична функція має забезпечувати ознайомлення з родинною вихованця, її звичаями, традиціями особливостями міжособистісних стосунків "дорослий – дитина – дорослий"; вивчення індивідуальних рис характеру вихованця та членів його родини; визначення типу сім'ї та стилю виховання дитини дорослими; діагностування виховного потенціалу сім'ї; встановлення основних та поетапних цілей виховання дитини, роль і місце кожного члена родини; оновленні особистості вихованця; надання батькам консультативного матеріалу стосовно існуючих технологій виховання дошкільників визначення прийнятних для виховання їх дитини; залучення батьків до спільної діяльності з дитиною та організація спільних заходів разом із сімейним педагогом; аналіз досягнень та труднощів у вихованні дитини, реалізація спільних педагогічних проєктів з батькам і вихованця.

Губернаторство вимагає від практиканта об'єктивної інформації, яка характеризує сімейне виховання. Ціль інформації – створити уявлення про сім'ю, її виховні можливості. Об'єктивне уявлення про особливості домашнього виховання допоможе домашньому педагогу забезпечити особистісно зорієнтоване виховання дитини. Зміст педагогічної практики складено так, щоб дати можливість майбутньому губернатору всебічно вивчити сім'ю (її тип, умови життєдіяльності, режим дня дитини, харчування, стиль спілкування в сім'ї); познайомитися з дитиною (вік, індивідуальні особливості, соціальні фактори впливу на розвиток особистості виховання); діагностувати розвивальне середовище, в якому перебуває дитина та здійснювати його корекцію (за потребою); апробувати власну модель виховання та розвитку дитини в різних видах (гра, навчання, дозвілля, побутова діяльність) та формах організації (індивідуально, спільно з сімейним вихователем, спільно з батьками, спільно з сімейним вихователем та батьками) діяльності. Дуже важливим нам видається також уміння здійснювати самоаналіз власної педагогічної діяльності, діагностування змін у пізнавальній та соціальній сферах дитини.

Програма педагогічної практики передбачає також виконання кожним студентом-практикантом певної дослідницької індивідуальної роботи, результати якої знаходять відображення в курсових і дипломних роботах. Окрім того, кожен студент перед педагогічною практикою повинен визначитися з темою доповіді для підготовки її на підсумкову конференцію. Наведемо орієнтовну тематику доповідей: 1) Реалізація національного виховання в межах сім'ї. 2) Громадянське виховання дитини в родині. 3) Співпраця губернатора з родинною із забезпечення фізичного виховання в сім'ї. 4) Організація ігрової діяльності в межах родини. 5) Форми роботи губернатора з розвитку естетичних смаків дитини. 6) Організація діяльності губернатора у забезпеченні різних видів праці дитини в сім'ї. 7) Роль губернатора в ознайомленні дитини з природою. 8) Роль губернатора в організації педагогічної просвіти батьків.

Поруч з такими завданнями функціонує і колективна діяльність студентів-практикантів. Ми прагнемо, щоб кожна група студентів (3-5 осіб) перед початком практики отримала завдання підготувати творчий звіт про можливі шляхи подолання певної проблеми в діяльності гувернера: виступ студентів із повідомленнями на підсумковій конференції, випуск стіннівок, демонстрація відеофільму, підготовлених педагогічних ситуацій тощо.

Найпоширенішими видами контролю практики є підсумкові конференції, захист практики, огляди-конкурси, письмові звіти, дискусії. Проте аналіз якості контролю за практикою засвідчує, що це спостерігаються випадки завищення оцінок практикантам, що негативно позначається на формуванні спеціаліста домашнього виховання. Саме тому ми прагнемо залучити до оцінювання студентів-гувернерів батьків, з чією дитиною він працював. Так, батьки знайомляться з документами практиканта, заповнюють форму реєстрації місця проходження практики, спостерігають за педагогічною діяльністю студента, відгукуються на прагнення викладачів установити взаємодію, підтримують її та разом з практикантами здійснюють освітньо-виховну діяльність з дитиною.

Для цього необхідно, щоб викладач разом зі студентами зміг бути присутнім при роботі гувернера з дитиною, а потім проаналізувати його діяльність. Це стало можливим завдяки ТЗН, які дають можливість усій групі переглядати і детально аналізувати заняття з дитиною в домашніх умовах. При необхідності окремі фрагменти можна повторити. Тому на кафедрі факультету дошкільної педагогіки і психології створено діатеку, де є записи кращих занять, уроків педагогів міста, а також практичної діяльності гувернерів-практикантів. Наявність умінь і навичок спостерігати і аналізувати педагогічний процес дає студентам можливість глибше проникнути в його сутність, більш ефективно засвоювати кращі зразки педагогічної діяльності.

Висновки. Розроблена та апробована нами програма і зміст практики майбутнього гувернера засвідчила ефективність її проведення, забезпечила розвиток інтересу студентів до дитини як до особистості, вміння вивчати і розуміти її особливості; сприяла формуванню навичок культури спілкування з дитиною та її батьками, пошуку власного педагогічного стилю майбутнього фахівця.

Література

1. Безперервна педагогічна практика студентів як первинна форма їх професійної практичної підготовки. Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-методичної конференції. – Вінниця: Універсум-Вінниця, 1999. -290 с.
2. Гувернантку замовляли? “Круглий стіл” з проблем індивідуального професійного домашнього виховання // Дошкільне виховання. – 1999. – № 4. – С.5-7.
3. Зверева О. Проблемы развития домашнего воспитания в России // Дошкольное воспитание. – 1997. – № 3. – С.23-25.

Аннотация. В статье рассматриваются проблемы формирования готовности будущих гувернеров к профессиональной деятельности на основе организации и проведения педагогической практики в вузе.

Ключевые слова: гувернер, педагогическая практика, семейное воспитание.

Annotation. The article are examined the problems of forming readiness of future governess to professional activity on the basis of organization and leadthrough of pedagogical practice in the higher educational establishments.

Keywords: governess, pedagogical practice, domestic education.

УДК 37(09)

Свириденко О.О., Ченчик С.В.

СУЧАСНІ АСПЕКТИ СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ В ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ А.С. МАКАРЕНКА

Анотація. У статті розглядаються сучасні аспекти сімейного виховання в педагогічній спадщині А.С. Макаренка.

Ключові слова: сімейне виховання, педагогічна спадщина А.С. Макаренка.

Антон Семенович Макаренко – видатний педагог, який залишив після себе велику педагогічну спадщину. Його погляди про важливість організованого колективу, сімейного виховання, як передумови формування дитячої особистості, ідеї перспективних ліній привертають увагу не тільки вітчизняних педагогів, а й закордонних. Так, польський педагог О.Левін,